

DE'NİN YAZIMI

1. Durum Eki Olan De'nin Yazılışı:

Durum eki olan –de cümlede sözcüğe bitişik yazılır. Cümleye bulunma anlamı katar. Cümlede –de'nin durum eki olan –de olduğunu anlarsak, onun bitişik yazılması gerektiğini kolaylıkla biliriz.

Durum eki olan de'yi anlamak için cümlenin içerisinden de ekini çıkarırız anlamda bozulma oluyorsa bu durum ekidir ve bitişik yazılır.

Örnekleri inceleyiniz.

“**İşçiler bahçede durmadan çalışıyordu.**” Cümlesinde –de'yi çıkardığımızda şöyle olur; “**İşçiler bahçe durmadan çalışıyordu.**”

Cümlenin anlamına dikkat ettiğimizde anlamın bozulduğunu görüyoruz. Anlam bozulduğu için bu –de durum ekidir ve sözcüğe bitişik yazılır.

Durum eki olan -de aynı zamanda eklendiği kelimeye bulunma anlamı katar. Yazdığımız cümlede durmadan çalışan işçilerin bahçede bulunduğu anlamı vardır.

Diğer bir cümle;

“**Bu evde hiç kimse yaşamıyor.**” -de'yi çıkarıp cümleyi tekrar okuyalım; “**Bu ev hiç kimse yaşamıyor.**” Cümlenin anlamı bozuldu. Dolayısıyla buradaki –de durum ekidir ve bitişik yazılır.

NOT 1: -de durum eki bitişik yazıldığı için bu eki çıkararak okuduğumuzda cümlede anlam bozukluğu meydana gelir. Anlam bozuluyorsa bitişik yazılır.

NOT 2: -de'ye bir –de daha eklediğimizde cümlede anlam bozulmuyorsa bu –de eki durum ekidir ve bitişik yazılır.

“**Babamda hiç para yoktu.**” Cümlesindeki –de'den sonra bir –de daha ekleyelim.

“**Babamda da hiç para yoktu.**” Cümlede anlam değişmedi. ilk yazılan –de durum ekidir ve bitişik yazılır.

1. Bağlaç Olan De'nin Yazılışı:

Bağlaç olan –de ayrı yazılır. Ayrı yazıldığı için özel isimlerden sonra kesme işareti ile ayrılmaz.

Elif de gidecek. (-de ayrı yazıldığı için kesme işareti ile ayırmaya gerek yoktur.)

* Ünsüz benzeşmesine uymadığı için hiçbir zaman -te, -ta olmaz. (Arkadaş da gelecek. Arkadaş ta olmaz)

** Cümlede –de'nin bağlaç olduğunu anlarsak onun ayrı yazılması gerektiğini de kolaylıkla biliriz.

NOT: Cümledeki (de)yi kaldıralım. Cümlenin anlamı bozulmuyorsa de bağlaç demektir ve ayrı yazılmalıdır.

Bu gün de durmadan çalıştık. → de yi kaldırıp cümleyi tekrar okuyalım. “**Bu gün durmadan çalıştık.**” Cümlede anlam bozulması olmadı. Öyleyse ayrı yazılmalıdır.

NOT : Bir cümlede -de'nin durum eki mi bağlaç mı olduğunu anlamak için cümledeki ”de” den sonra bağlaç olarak ikinci bir “de” getirilir. Eğer cümlede “de” bağlacı varsa cümle “de” bağlacını kabul etmeyecektir.

Örnek: Eren de bizimle oynasın. (Bağlaç) Eren de de bizimle oynasın. **Cümle kabul etmedi. Öyleyse “de” bağlaçtır. Ayrı yazılır.**

Bu panodan evde var. (Durum eki) Bu panodan evde de var. (Cümle kabul etti. Öyleyse durum ekidir.)

Cümleden “de” çıkarılarak okunduğunda anlam bozuluyorsa bitişik yazılır. Anlam bozulmuyorsa ayrı yazılır.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki tabloda yer alan tümcelerde bulunan “de” lerin hal eki mi yoksa durum eki mi olduklarını örnekteki gibi işaretleyiniz.

CÜMLE	Durum eki	Bağlaç
Anahtarı unutunca dışarıda kaldım.	X	
Ben de okula gitmek istiyorum.		
O soruyu ben de çözdüm.		
Amcam da köye gidecek.		
Biz de Darıca Hayvanat Bahçesine gideceğiz.		
Kitabımı Ali de okumak istedi.		
Hikaye kitabım arkadaşşımda kaldı.		
Duvarda tablo asılıydı.		
Beren kanepede uyuyor.		
Sen de mi böyle düşünüyorsun.		
Sınıfları da havalandıralım.		
Salonda gösteri yapacağız.		
Marketlerde indirim vardı.		
Yolda bir kedi gördüm.		
Yeşil ışıhta geçmeliyiz.		
Gülsüm de geziye gelecekmiş.		